

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande över "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet" (SOU 2019:13)

Saco har tagit del av Miljödepartementets betänkande "Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet" (SOU 2019:13) och vill lämna sitt yttrande.

Saco välkomnar överlag utredningens bedömningar och slutsatser. Agenda 2030 och de 17 globala målen är ett mycket betydelsefullt arbete och politisk inriktning för hållbar utveckling – inte bara i det internationella samarbetet utan också för implementering på nationell, regional och lokal nivå. Sverige har inte råd att *inte* agera, som utredningens delegation noterar. Däremot behövs samordningen, styrningen och uppföljningen förbättras för att kunna nå bättre resultat. Inte minst bör regeringen ta tydligt ledarskap och tillsammans med arbetsmarknadens parter och civila samhället samordna arbetet.

LO, TCO och Saco har under våren 2019 fastställt en gemensam policy för Agenda 2030. Denna policy har 9 prioriterade mål:

- Mål 1 – Ingen fattigdom
- Mål 4 – God utbildning för alla
- Mål 5 – Jämställdhet
- Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Mål 10 – Minskad ojämlikhet
- Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna
- Mål 16 – Fredliga och inkluderande samhällen
- Mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap

Saco har även gjort ett tillägg för prioritering av mål 3 – hälsa och välbefinnande. I bifogade dokument redogörs policyn, både den gemensamma och det särskilda för mål 3.

Saco anser generellt att vi i flera delar av vår befintliga fackliga verksamhet redan tillmötesgår det arbete som görs för att uppnå de globala målen. Agenda 2030 erbjuder dock möjlighet att tydligare se helheten och att utveckla verktyg för att ytterligare förbättra resultaten. Vårt primära fokus som arbetstagarorganisation ligger naturligtvis i mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt. Detta mål är nära förknippat och skapar effekter på flera andra mål, som exempelvis mål 1 om minskad fattigdom, mål 5 om ökad jämställdhet, mål 9 om hållbar industri, innovationer och infrastruktur och mål 10 minskad ojämlikhet. Mycket av Sacos verksamheten har dessutom utgångspunkt i mål 4 om en god utbildning för alla.

Saco välkomnar särskilt kapitel 12 om arbetsmarknadens parter roll i genomförandet. I kapitlet belyser delegationen hur parterna internationellt har bidragit till att uppnå ambitionen och målen i Agenda 2030. Genom dialog och samverkan vill vi visa på värdet av den sociala dialogen för hållbar utveckling i enlighet med delegationens bedömning. En särskild statlig kommitté för resultatuppföljning, utvärdering och förslag till åtgärder bör därför naturligen inkludera arbetsmarknadens parter i detta arbete och helst bredda kommittén så att parterna finns med bland ledamöterna.

Saco har tillsammans med de andra parterna i Sverige höjt ambitionen för att föra ut och samverka med andra parter i Europa och globalt gällande den sociala dialogen. Bland annat har vi stöttat och deltagit i det svenska initiativet Global Deal och kommer följa det fortsatta arbetet genom OECD/TUAC. Dessutom arbetar Saco på flera sätt med att stärka den sociala dialogen inom EU och i Europa. Saco är som relativt ny medlem i det fackliga biståndsorganet Union to Union också angelägen om att stimulera till olika ekonomiska, sociala och miljömässiga insatser globalt. De statliga biståndsmedlen som avsätts till fackliga åtaganden internationellt har därför stor betydelse för att möta ambitionerna i Agenda 2030. Inom Akademikerförbundet SSR:s globala utvecklingssamarbete arbetar förbundet aktivt med att nå ambitionerna med i Agenda 2030, bland annat genom deras engagemang inom den globalt fackliga paraplyorganisationen PSI (Public Service International).

Förutom operativa insatser arbetar Saco och förbunden med att sprida information och utveckla kunskapen om Agenda 2030. Precis som DIK (Sacoförbundet för dokumentation, information, kultur) påpekar i deras remissvar, är flera av våra yrkesgrupper bärare av kunskapsförmedling genom bibliotek, arkiv, museer och konsthallar. En resursmässig förstärkning av dessa sektorer bör betraktas som en viktig del i Agenda 2030-arbetet. DIK har dessutom skapat ett eget forum för dialog och samverkan kring Agenda 2030 och som syftar till att ta fram förslag på arbetsmarknadspolitiska satsningar och stärka kunskapen om Agenda 2030.

Agenda 2030 innebär till skillnad från Milleniemaålen insatser på nationell, regional och lokal nivå. Akademikerförbundet SSR:s medlemsgrupper återfinns i dessa verksamheter inom kommuner och regioner. Förbundet tillstyrker flera av delegationens förslag om att stärka insatserna när det gäller exempelvis den nationella upphandlingsstrategin och i ägardirektiven till de offentligt ägda bolagen. Akademikerförbundet SSR betonar också värdet av att tydliggöra ansvaret för hållbar utveckling i det regionala tillväxtarbetet. Här har näringslivet också en nyckelroll för att skapa transparens i leverantörskedjorna. Man bör koppla regionala tillväxtarbetet till de internationella riktlinjerna för hållbar utveckling, exempelvis till OECD:s arbete med *due diligence*. Saco välkomnar att länsstyrelserna får uppdraget att i samverkan med andra aktörer verka för att målen i Agenda 2030 uppnås på regional nivå.

Slutligen välkomnar Saco delegationens förslag om att arrangera forum för dialog på nationell och regional nivå. Det är viktigt att en så bred samordning och kommunikation möjliggörs för att kunna entusiasmera och engagera så brett som möjligt i samhället.

Remissvaren från Sacoförbunden DIK och Akademikerförbundet SSR biläggs.

Stockholm, som ovan

Lena Granqvist
Samhällspolitisk chef

Laila Abdallah
Internationell sekreterare

Agenda 2030

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till att uppnå de globala hållbarhetsmålen i Sverige och internationellt

Bakgrund

I september 2015 antog FN:s medlemsländer de 17 globala utvecklingsmålen med tillhörande 169 delmål, den så kallade Agenda 2030.¹ De globala målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. Agendans 17 utvecklingsmål har under flera års tid arbetats fram i bred konsultation med stater, myndigheter, organisationer och allmänhet. Fackföreningsrörelsen deltog aktivt i både förarbetet och under förhandlingarna, nationellt och internationellt. Agenda 2030 tar över där FN:s millenniemål² avslutas. Till skillnad från dessa är de globala målen mer omfattande och de är universella, det vill säga de inkluderar alla.

¹ http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

² <http://www.un.org/millenniumgoals/>

Agenda 2030 och fackföreningsrörelsen

För den globala fackföreningsrörelsen, som LO, TCO och Saco är del av, är Agenda 2030 ett viktigt verktyg för att säkerställa en hållbar global utveckling för människor och vår planet, som tar hänsyn till både ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Agendans övergripande mål sammanfaller i mångt och mycket med utgångspunkten för fackligt arbete, det vill säga att utjämna maktbalanser och ojämlikhet, tillförsäkra ett värdigt liv med möjligheter till försörjning och anständiga arbetsvillkor, en universell och god utbildning och utbyggda socialsystem.

Fackföreningsrörelsen ser de globala målen ur ett helhetsperspektiv, där alla mål samverkar och är beroende av varandra, men med mål 8 och dess delmål om anständiga arbetsvillkor och hållbar ekonomisk tillväxt som central utgångspunkt.

Från fackföreningsrörelsens sida delar vi de globala målens vision om att arbete under anständiga villkor med en lön som går att leva på är avgörande för att utrota fattigdom och bygga en hållbar och inkluderande framtid. För fackföreningsrörelsen var det därför en stor framgång att mål 8 i Agenda 2030 till stora delar införlivar ILO:s *Decent Work Agenda* (Decent Work-agendan)³ i Agendan. Decent Work-agendan fokuserar på sysselsättningskapande åtgärder, socialt skydd, inklusive arbetskydd, social dialog samt respekt för mänskliga rättigheter i arbetslivet. Genom mål 8 åtar sig medlemsstaterna att ”verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla”. Decent Work-agendan reflekteras tydligast i mål 8 men har bäring på de flesta av de 17 interrelaterade globala målen.

Att främja Decent Work-agendan är prioriterat av fackföreningsrörelsen i Agenda 2030-arbetet. Decent Work-agendan säkerställer mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter, kollektivförhandlingar, social dialog, socialt skydd och jämställdhet men också självbestämmande, anti-korruption och transparens och är därmed central för att säkerställa ett demokratiskt samhällsbygge. Att bygga och befästa demokratiska processer är i sin tur hörnstenen för en hållbar utveckling. Att uppfylla mål 8 är således både ett mål i sig och ett medel för att uppfylla hela agendan.

LOs, TCO:s och Sacos prioriteringar för att förverkliga Agenda 2030 och dess 17 mål

Fackföreningsrörelsen ser Agenda 2030 som en helhet där alla mål måste uppnås för att nå Agendans övergripande mål. Arbetet med att stärka arbetstagares föreningsrätt, rätten till kollektiva förhandlingar och ett hållbart arbetsliv med anständiga arbetsvillkor är dock kärnan i

---

³ <http://www.ilo.org/global/topics/decent-work/lang--en/index.htm>

fackföreningsrörelsen arbete. Utöver mål 8 som central utgångspunkt prioriterar LO, TCO och Saco därför följande mål:

- **Mål 1 – Ingen fattigdom**
- **Mål 4 – God utbildning för alla**
- **Mål 5 – Jämställdhet**
- **Mål 8 – Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt**
- **Mål 9 – Hållbar industri, innovationer och infrastruktur**
- **Mål 10 – Minskad ojämlikhet**
- **Mål 13 – Bekämpa klimatförändringarna**
- **Mål 16 – Fredliga och inkluderande samhällen**
- **Mål 17 – Genomförande och globalt partnerskap**

LO, TCO och Saco anser att Agendans samtliga mål kommer att få en avgörande betydelse för en mer jämlik fördelning av globaliseringens effekter samt för ökad jämställdhet. För att de 17 målen och 169 delmålen ska uppnås och få avsedd verkan krävs en långsiktig strategi och ett långsiktigt engagemang både nationellt och internationellt.

LO, TCO och Saco anser att politisk vilja, rätt resurser och god finansiering är grundläggande förutsättningar för att Agendan ska kunna uppfyllas i Sverige. Ett annat viktigt globalt avtal som Sverige har knutit sig till antogs på FN:s internationella konferens om utvecklingsfinansiering i Addis Abeba (Addis Abeba Action Agenda, AAAA) år 2015. Dessa åtaganden bör realiseras i syfte att verka för en hållbar ekonomisk utveckling, att stödja the Global Compact, samt för att stödja hållbart företagande där sociala och miljömässiga faktorer inkluderas.⁴

Sveriges regering har även undertecknat det globala klimatavtalet som antogs i Paris vid COP21. Detta avtal bör, precis som de övriga två globala avtalen, integreras och harmoniseras med relevanta nationella styrdokument för att vi ska kunna arbeta effektivt mot måluppfyllandet av dessa globala avtal.

LO, TCO och Saco anser:

- Att Sverige bör ha höga ambitioner avseende implementeringen av Agenda 2030 nationellt och driva på för Agendans genomförande internationellt och därmed tjäna som ett gott föredöme.
- Att den svenska fackföreningsrörelsen fortsatt ska vara väl representerad i Sveriges och regeringens implementering av Agenda 2030.

---

⁴ <https://www.government.se/49aff9/contentassets/bcc36dbcb8bf43728ba977e6b2b1c4c0/towards-achieving-the-2030-agenda-and-the-sustainable-development-goals.pdf>, Sid 37 ff.

- Att Sverige aktivt ska medverka till att EU:s mål om ett hållbart Europa 2030 med dess handlingsplaner för omställningsarbetet, prioriteringar och rapporter ingår genomförs och följs upp.⁵
- Att Sverige säkerställer att Global Deal⁶ används som ett verktyg för att uppnå de fyra pelarna i Decent Work-agendan i mål 8 samt att Global Deal utgör utgångspunkt i regeringens rapportering av mål 8.
- Att Sverige bör ratificera samtliga relevanta ILO-instrument samt verka för att andra medlemsländer att gör detsamma.
- Att Sverige fördjupar sitt samarbete med ILO som en plattform för att främja internationellt samarbete och Agenda 2030:s genomförande.
- Att en nationell handlingsplan antas i riksdagen för att säkerställa effektiv implementering, avrapportering och uppföljning av Agenda 2030.
- Att säkerställa att Sveriges samtliga politikområden samstämmt verkar för Agendans genomförande. Eventuella målkonflikter som finns måste identifieras och hanteras i nära samarbete med relevanta parter och aktörer i enlighet med Sveriges Politik för Global Utveckling⁷.
- Att Sveriges utvecklingssamarbete utformas i enlighet med Agenda 2030 och dess mål.

LO, TCO och Saco och de prioriterade målen

Mål 1. Ingen fattigdom

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

Fattigdom definieras på många olika sätt och kan samlat sägas vara att levnadsnivån är på en oacceptabelt låg nivå⁸. Fattigdom utgörs inte endast av brist på ekonomiska medel utan definieras också utifrån tillgång till frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Fattigdom drabbar kvinnor, flickor och barn i störst utsträckning och återfinns både i länder med låg BNP och länder med hög ekonomisk tillväxt.

Full sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, jämlikhet, jämställdhet, omställningsmöjligheter på arbetsmarknaden och sociala skyddsnät är centrala verktyg för fattigdomsbekämpningen.

⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-82_sv.htm

⁶ <http://www.theglobaldeal.com/about/globaldeal/>

⁷ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/hallbar-utvecklingspolitik/sveriges-politik-for-global-utveckling/>

⁸ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/poverty/>

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllelse:

1. Svensk fackföreningsrörelse verkar för att uppnå jämlika, produktiva och hållbara samhällen.
2. LO, TCO och Saco anser att de globala inkomstklyftorna bör minska. För att målet ska uppnås krävs att inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män minskar samt att de disponibla inkomsterna för utsatta grupper ökar, såsom personer med funktionsnedsättning och för nyanlända.
3. Ett av den svenska fackföreningsrörelsens bidrag till att uppnå målet är arbetet för att de disponibla inkomsterna inom EU ska öka och minst uppgå till den av EU definierade nivån av fattigdom⁹.
4. För att uppnå målet arbetar LO, TCO och Saco för utvecklade och väl avvägda sociala skydds- och transfereringssystem som främjar sysselsättning och utbildning, exempelvis en generös och hållbar arbetslöshetsförsäkring.
5. De svenska facken arbetar med omfattande globala utvecklingsarbeten och internationell solidaritet och medverkar därmed till att stärka den globala fackföreningsrörelsen. Vi verkar för att EU stödjer kapacitetsuppbyggnad för social dialog i EU-länder där det behövs. Välorganiserade och starka fackföreningar är en förutsättning för demokratisk utveckling och fattigdomsbekämpning.
6. De svenska facken arbetar för en trygg och värdig arbetsmarknad och mot prekära anställningar och en informell sektor.

Mål 4: God utbildning för alla

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

Det fjärde målet handlar om rätten till utbildning och syftar till att säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet samt främja möjligheter till ett livslångt lärande för alla.

Förutom att vara ett mål i sig är utbildning också ett medel för att få ett anständigt jobb. Ett livslångt lärande är också viktigt för att säkerställa att arbetskraften har rätt kompetens när yrken och kunskapskrav förändras. Möjlighet till och incitament för vidareutbildning och omställning mitt i karriären är viktigt. Det är inte bara viktigt för individer utan också samhällsekonomiskt lönsamt eftersom det kan lyfta hela befolkningar ur fattigdom.

---

⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:At-risk-of-poverty_rate

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Svensk fackföreningsrörelse är av övertygelsen att utbildning är en demokratifråga och arbetar målmedvetet för att medverka till likvärdighet i utbildningen.
2. Svensk fackföreningsrörelse arbetar för att föra kompetens, delaktighet och rätten till utbildning till centrum för den politiska dialogen.
3. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och vara kopplat till forskning och beprövad erfarenhet. Lärare ska kunna jobba utifrån vetenskap och pedagogisk evidens och utbildningssystemen ska inte styras av religion eller politisk ideologi.
4. En god undervisning i form av en välutbildad och erfaren lärarprofession, tillgång till utvecklingsmässigt effektiva och stödjande läromiljöer ger en kvalitativ utbildning, vilket är nödvändigt för att individer och samhällen ska blomstra. Svensk fackföreningsrörelse bidrar till detta i och med ett omfattande globalt utvecklingssamarbete som stärker människors möjlighet till försörjning och således framtidstro.
5. Genom att stärka arbetstagares rättigheter, och arbeta för bland annat skäliga löner, ökar barnens möjlighet att gå i skolan då de inte behöver bidra till familjens försörjning. Detta gäller speciellt flickors möjlighet att gå i skolan då pojkars skolgång ofta prioriteras högre av familjen.
6. Den svenska fackföreningsrörelsen arbetar för en likvärdig, kostnadsfri och icke-segregerad utbildning och ser detta som centralt för att upprätthålla och utveckla demokratin i Sverige och globalt.

Mål 5: Jämställdhet

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

Jämställdhet är i grunden och som princip en fråga om rättigheter och rättvisa. Kvinnors och mäns ekonomiska egenmakt är grundläggande för jämställdhet, och en jämställd tillgång till sysselsättning och jämställda arbetsvillkor skulle göra mycket för att förbättra maktbalansen mellan kvinnor och män. Ett högre arbetsmarknadsdeltagande för kvinnor krävs också för en hållbar ekonomisk utveckling. Det handlar därför om att ändra attityder och fördomar och att förändra strukturer som medför jämställt arbetsliv, jämställd tillgång till utbildning, till jämställd hälsovård och att fördela ansvar för barn och familj lika samt att skatteregler uppmuntrar kvinnors lönearbete.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

Svensk fackföreningsrörelse utgår från jämställdhet som en rättighetsfråga. Vi arbetar också för jämställdhet som ett led i vårt arbete för högre produktivitet och en hållbar tillväxt.

1. Svensk fackföreningsrörelse arbetar för målets uppfyllnad genom att motverka diskriminering i lag och praxis.
2. LO, TCO och Saco arbetar för en välfärd som möjliggör för både män och kvinnor att förvärvsarbeta, nationellt och internationellt.
3. Facken arbetar för att få bort osakliga löneskillnader och för att mäns och kvinnors arbetsvillkor och löner ska vara jämställda.
4. För en ökad jämställdhet på arbetsmarknaden innefattas även ett arbete med att främja ett delat och jämställt ansvarstagande för familjen.
5. Jämställdhet i utbildning innebär att både flickor och pojkar ska ha bra förutsättningar för att utveckla sitt lärande. Svensk fackföreningsrörelse arbetar för en jämställd pedagogik och undervisning samt följer forskning och utveckling på området.
6. Arbeta för att bryta könsstereotypa utbildningsval för att alla individer ska komma till sin fulla rätt och utnyttja sin fulla potential. Svensk fackföreningsrörelse arbetar med att medvetandegöra barn och ungdomar om dessa perspektiv i deras utbildningsval och under hela arbetslivet vid t.ex. omställningsbehov.
7. Svensk fackföreningsrörelse bidrar till målet utanför Sveriges gränser genom påverkansarbete på EU- och internationell nivå och internationella utvecklingssamarbeten, som alltid integrerar jämställdhet och prioriterar insatser som stärker kvinnors ställning och egenmakt på arbetsmarknaden, såväl som inom den globala fackföreningsrörelsen.
8. Svensk fackföreningsrörelse arbetar för en jämställd fördelning av offentliga resurser, exempelvis när det gäller pojkar och flickors möjlighet att delta i olika aktiviteter.

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och långsiktig hållbar ekonomisk tillväxt

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har en avgörande inverkan på målet, nationellt och internationellt

Mål 8 utvecklades och formulerades i nära samarbete med den internationella fackföreningsrörelsen. För fackföreningsrörelsens del utgör mål 8 en förutsättning för att Agendans samtliga 17 mål ska kunna uppnås. Facken prioriterade därför utformningen av detta mål, med dess 10 delmål i förhandlingarna kring agendan. En viktig uppgift för den svenska fackföreningsrörelsen är att värna och utveckla den svenska partsmodellen.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Den svenska arbetsmarknadsmodellen utgår från respekten för partsautonomin. Modellen har framgångsrikt och under många år gett goda resultat på många av de delmål som mål 8 omfattar, exempelvis skydd för arbetstagares rättigheter, högre produktivitet och anständiga arbetsvillkor. Modellen bör utvecklas och stärkas för att hantera de stora utmaningar som ännu finns för att uppnå målet och delmålen nationellt.
2. LO, TCO och Saco anser att Sverige bör bidra med kunskap för att uppmuntra och etablera formella strukturer för social dialog och trepartism. Det svenska initiativet Global Deal med utgångspunkt i partsrelationer som ett instrument för att fördela den globaliserade ekonomin mer jämlikt är ett viktigt steg i denna riktning. Den svenska fackföreningsrörelsen bidrar aktivt med att sprida och förverkliga Global Deal. Den svenska fackföreningsrörelsen avser att gemensamt med Världsfacket (ITUC) utforma en metod för att rapportera på mål 8 och dess delmål inom ramen för Global Deal.
3. LO, TCO och Saco stödjer utvecklandet av den fackliga kapaciteten i andra länder, bland annat genom utvecklingssamarbetsprojekt. Dessa arbeten syftar till ömsesidigt lärande och utvecklande av kontextbundna strukturer för att den fackliga verksamheten ska kunna realisera anständiga arbetsvillkor på nationell nivå.
4. LO, TCO och Saco anser att Sverige bör fördjupa sitt arbete inom ILO, som är den främsta plattformen för att främja internationellt samarbete för hållbar ekonomisk utveckling och anständiga arbetsvillkor.
5. De svenska facken arbetar i samarbete med andra fackföreningar på EU-nivå för att bland annat främja partssamverkan på både nationell och europeisk nivå samt att säkerställa att anständiga arbetsvillkor och hållbar ekonomisk utveckling prioriteras inom EU.

Mål 9: Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

En väl fungerande och hållbar infrastruktur genererar flera positiva effekter och främjar hållbar utveckling. Politik som ökar produktionskapaciteten, produktiviteten och den produktiva sysselsättningen, som främjar hållbar industriell utveckling, allmän tillgång till ekonomiskt överkomliga, tillförlitliga, hållbara och moderna energitjänster samt hållbara transportsystem och som ger motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet blir alltmer viktig i en urbaniserad värld.

Att investera i infrastrukturen och anpassa industrier för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning och fler rena och miljövänliga tekniker och industriprocesser är alla viktiga sätt för att underlätta en hållbar utveckling.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. LO, TCO och Saco arbetar för att främja hållbar ekonomisk utveckling som genererar jobb, tillväxt och ökar produktiviteten, både på nationell och internationell nivå.
2. LO, TCO och Saco arbetar för att utveckla hållbara industrier och skapa de bästa förutsättningarna för nya innovationer och stärka infrastrukturer i samhällen. Detta görs bland annat genom det EU-fackliga påverkansarbetet, internationellt fackligt utvecklingssamarbete och aktivt fackligt arbete i utvecklingen av internationella riktlinjer för multinationella företag.
3. Facken arbetar för att främja hållbar ekonomisk utveckling som genererar jobb, tillväxt och ökar produktiviteten, både på nationell och internationell nivå.
4. För att uppnå en ekonomiskt hållbar tillväxt arbetar facken för att påverka näringspolitiken, där en omställning mot mer hållbara industrier och målet om nettoll-utsläpp förespråkas. Genom att satsa på en rättvis omställning av industrier kan Sverige bli ledande inom flera områden vilket således bidrar till ekonomiskt långsiktiga fördelar, men även möjligheten för hållbara industrier att utvecklas i andra länder, genom exempelvis cirkulär ekonomi.

Mål 10: Minskad ojämlikhet

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

Målet syftar till att minska ojämlikheten inom och mellan länder. Även om den ekonomiska utvecklingen i många utvecklingsländer är positiv, har den ekonomiska ojämlikheten sedan 1990 till 2010 i utvecklingsländerna ökat med ca 11 procent. Inom OECD växer inkomstskillnaderna även inom rika länder, exempelvis Sverige. Jämlikhet definieras inte endast utifrån ekonomiska förutsättningar utan också genom tillgång och förutsättningar till resurser, utbildning och utveckling. Mål 10 om minskad ojämlikhet anknyter i stor grad till många av de andra målen genom att det syftar till att skapa förutsättningar för att bygga demokratiska och inkluderande samhällen, främja jämställdhet, tillgång till hälsoservice, utbildning och främjande av goda livsmöjligheter.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. LO, TCO och Saco arbetar för att den svenska arbetsmarknadsmodellen utvecklas och stärks i syfte att skapa jämlika förutsättningar för försörjning, utbildning och utveckling.
2. Facken arbetar för att stärka den svenska avtalsmodellen, byggt på kollektivavtal med syfte att främja fredsplikt och hållbar ekonomisk utveckling.

3. LO, TCO och Saco verkar för respekt för och utveckling av social dialog både på europeisk och på nationell nivå, där EU kan spela en viktig främjande roll.
4. LO, TCO och Saco arbetar såväl internationell som nationellt för minskad ekonomisk ojämlikhet baserat på kapitalinkomster.
5. Ett jämlikt samhälle bygger på principer om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av t.ex. kön, etnicitet, religion, funktionsvariation eller ålder. Facken arbetar mot alla former av diskriminering i arbetslivet.
6. Jämlik hälsa innebär en hälsa som är hållbar. Inte minst är arbetsmiljön viktig ur psykosociala och fysiska aspekter för att uppnå ett hållbart arbetsliv.
7. Inom ramen för Sveriges politik för global utveckling (PGU) arbetar LO, TCO och Saco genom internationell solidaritet för att reducera skillnader i arbets- och kapitalinkomster genom olika utvecklingssamarbetsprojekt.

Mål 13: Bekämpa klimatförändringarna

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet nationellt och internationellt.

Avgörande för att målet ska uppfyllas är en politisk vilja för att få till stånd en strategi för minskade växthusgasutsläpp kombinerad med en näringspolitisk strategi. Parisavtalet kräver en enorm omställning av dagens samhällen och ekonomier. Svensk fackföreningsrörelse har alltid bejakat omställningar som möjliggör förbättringar. Att nå klimatmålen är nödvändigt. Men för att nå dem måste omställningen vara rättvis och göras på ett sätt som utvecklar och förbättrar arbetsförhållanden och arbetsvillkor och leder till full sysselsättning. Svensk och internationell fackföreningsrörelse är övertygade om att detta är möjligt men kräver ett aktivt engagemang mellan fack, näringsliv och stat för att lyckas.

Sverige har på många sätt gynnsamma förutsättningar att klimatanpassa samhället. Här saknas exempelvis egna fossila bränslen för exploatering. De fossila bränslen som används i Sverige kan med annorlunda teknik ersättas med klimatvänliga bränslen. Denna omställning kommer att vara mer genomgående och kostsam för vissa sektorer än för andra. Därför är det viktigt att den görs i samarbete med fackföreningsrörelsen.

Många andra länder, även inom EU, är mer fossilberoende än Sverige. Det gäller dels länder med egna fossila bränslekällor dels länder utan sådana tillgångar men vars energiproduktion i hög utsträckning förutsätter fossila bränslen. För dessa länders klimatanpassning är det inte minst viktigt att fackets krav på en rättvis omställning hörsammas.

Utvecklingsländernas välstånd måste skapas med andra metoder än de som dagens industriländer använt under 1900-talet. För dem handlar det om att ta ett kliv över den

fossilberoende energiproduktionen vilket kommer att kräva stöd och investeringar från den rika delen av världen som ligger långt framme i utvecklingen av förnyelsebar energiteknik.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Svensk fackföreningsrörelse fortsätter att driva klimatfrågan genom såväl Europafacket (ETUC) som Världsfacket (ITUC). Båda organisationerna driver aktivt frågan om klimatanpassning liksom kravet på en rättvis omställning.
2. Utan rättvisa blir det svårt att genomföra den nödvändiga omställningen i tillräckligt snabb takt. De som idag arbetar i fossilberoende verksamheter måste veta att det finns ett alternativ till försörjning också i omställningen till en klimatanpassad ekonomi. Facken arbetar därför för att påverka beslut inom näringspolitiken för en omställning mot klimatanpassad industri och således fler gröna jobb.

Mål 16: Fredliga och inkluderande samhällen

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet nationellt och internationellt.

Fred, demokrati, stabilitet, mänskliga rättigheter och effektivt styre, baserat på rättsstatens principer, är centrala förutsättningar för en hållbar utveckling. För att uppnå samhällen med minskad risk för instabilitet, social oro och konflikter krävs effektiva medel för att bygga upp formella institutioner som likväl kan hållas ansvariga. Institutioner som dessa ska på ett rättssäkert sätt förmedla grundläggande service och rättigheter för att säkras mot korruption. Demokratiska ekonomier som respekterar grundläggande mänskliga rättigheter är en förutsättning för målets uppfyllnad. Utrymmet att verka för demokratiaktörer som fackföreningsrörelsen och möjligheten att inhämta information är också avgörande för målets uppfyllelse.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Fackföreningsrörelsen vill se effektiva och inkluderande institutioner som främjar anständigt arbete för alla, som är baserade på respekt för internationella normer och som formas genom social dialog som grundläggande verktyg för rättvisa och fredliga samhällen och för ett inkluderande beslutsfattande.
2. Fackföreningar är förändringsaktörer som arbetar för demokratisering, respekt för rättsstatens principer och demokrati, liksom för mötes- och organisationsfrihet. Endast

demokratiska samhällen och institutioner kan möjliggöra en utveckling med anständiga arbetsvillkor. Fackförbund inom olika sektorer är också viktiga för att öka transparens, minska korruption och stärka yttrandefriheten i världens länder.

3. Fackföreningsrörelsen arbetar med att stärka den nationella, europeiska och internationella sociala dialogen, då den bidrar till institutionell stabilitet genom att främja konsensus mellan arbetsmarknadens parter på socioekonomisk nivå. Bland annat görs detta genom främjande och spridning av Global Deal samt av EU-stöd till kapacitetsuppbyggnad i behövande medlemsländer.
4. Fackföreningsrörelsen arbetar för att motverka korruption och skatteflykt och för ökad insyn i offentlig verksamhet samt för ett starkt meddelarskydd. Fackföreningsrörelsen ser också en utbildning som vilar på demokratiska principer som central för en hållbar utveckling, för mänskliga rättigheter, jämställdhet och för ett globalt medborgarskap.

Mål 17: Genomförande och Globalt Partnerskap

LO, TCO och Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet nationellt och internationellt.

Hållbar utveckling kan inte åstadkommas genom en enskild aktörs arbete utan det krävs ett starkt globalt partnerskap. För ett sådant partnerskap krävs att flera aktörer engageras och kommer överens om en gemensam väg för att målen ska kunna genomföras samt mobilisering av ekonomiska resurser och kapacitetsuppbyggnad. För att målet ska förverkligas krävs global solidaritet, ägarskap och åtagande av alla.

LOs, TCO:s och Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Genom samarbete med andra internationella och nationella fackliga organisationer bidrar LO, TCO och Saco till att utveckla partnerskap som sträcker sig över nationella gränser. För att fördjupa partnerskap genomförs samarbeten med fackliga organisationer för att stärka det fackliga arbetet på plats, där partnerskapen bidrar till att successivt stärka arbetstagares rättigheter.
2. Det fackliga utvecklingssamarbetet bidrar till uppfyllandet till målet genom att det bidrar till kapacitetsbyggande, vilket möjliggör för representanter för arbetstagare att ingå i partnerskap.
3. Genom att arbeta för att flera parter ansluter sig till Global Deal, samt genom att arbeta för utvecklandet av verktyg för implementeringen, bidrar de svenska facken till förutsättningar för ökad social dialog mellan arbetsmarknadens parter.
4. Den svenska fackföreningsrörelsen samlar över 4 miljoner medlemmar och är därmed en nyckelaktör för att sprida information om och skapa engagemang om Agenda 2030.

Bilaga 2.

Mål 3: Hälsa och välbefinnande

Saco bedömer att fackföreningsrörelsen har stor inverkan på målet, nationellt och internationellt

Det tredje målet, om hälsa och välbefinnande, har stor betydelse för ett välfungerande arbetsliv i allmänhet och för arbetstagare i synnerhet. God hälsa är en grundläggande förutsättning för människors möjlighet att nå sin fulla potential och att bidra till samhällets utveckling. Hållbar hälsa inbegriper i stort sett allt i samhällen och omfattar både en god fysisk och psykisk hälsa.

Sacos bidrag till målets uppfyllande:

1. Svensk fackföreningsrörelse vill verka för en hållbar hälsa både på nationell och internationell nivå.
2. Hållbar hälsa omfattar både fysisk och psykisk hälsa som påverkar arbetstagarnas arbetsvillkor på arbetsmarknaden. En god arbetsmiljö är därför avgörande för en hållbar hälsa.
3. Hållbar hälsa ska vara jämlik. Arbetsmiljön har en avgörande betydelse, både ur psykosociala och fysiska aspekter, och bör omfatta alla arbetstagare oavsett yrke eller bransch och alla diskrimineringsgrunder.

Förnamn Efternamn
Titel
Direkttelefon
E-post

Organisation
Box 2206
103 15 Stockholm
Besök: Lilla Nygatan 14
Tel växel: 08-613 48 00
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

Saco
Box 2206
103 15 Stockholm

2019-06-10

Yttrande: Agenda 2030 och Sverige: Världens utmaning – världens möjlighet, SOU 2019:13

Inledning

DIK är fackförbundet för alla som studerar eller arbetar inom kultur och kommunikation. DIK är en del av Saco och organiserar fler än 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

DIK delar utredningens övergripande bedömning att om hållbar utveckling ska vara ett effektivt mål för all politik behövs det utvecklade former för samordning, styrning och uppföljning, samt ett tydligt ledarskap från regeringens sida som agerar långsiktigt och flexibelt. DIK instämmer också med utredningens åsikt att det är väsentligt att man etablerar tydliga forum för dialog med olika parter i samhället, allt från statliga myndigheter till organisationer inom civilsamhället.

Genomförandet av Agenda 2030 kräver ett samlat arbete på ett sätt som inte sker idag, och utredningen skriver att regeringen måste vara drivande och ta den samlande ledarrollen. Utredningen konstaterar att om regeringens styrning och ledning är tydlig, har ett inkluderande arbetssätt och är målorienterad, så är förutsättningarna goda att man ska kunna nå de gjorda överenskommelserna i Agenda 2030. Organisatoriskt är förutsättningarna bra i Sverige, det finns en välutvecklad myndighets- och förvaltningsstruktur, bestämda former för hur arbetslivet organiseras genom avtal mellan arbetsmarknadens parter, och utöver det finns det ett mångfasetterat civilsamhälle. DIK instämmer med utredningens övergripande synpunkt att det till stor del handlar om samordning, dialog, gemensamma överenskommelser, tydliga mål och regelbunden utvärdering.

I svensk lagstiftning används idag begreppet hållbar utveckling med en bred innebörd, som utöver de miljömässiga dimensionerna också inkluderar de sociala och ekonomiska dimensionerna. Agenda 2030-delegationen har i sitt arbete genomgående förhållit sig till den breda definitionen. DIK instämmer med utredningens övergripande uppfattning att frågan om hållbar utveckling är ett mycket vidare begrepp än enbart klimat och miljö. Ska man nå målen i Agenda 2030 så förutsätter det

förändrade förhållningssätt och beteenden på både individ- och samhällsnivå, och det kan endast komma till stånd genom den breda definitionen.

Inom den bredare definitionen av hållbar utveckling kan DIK:s medlemmar spela en betydande roll i det förändringsarbete som måste ske om man ska nå Agendans 17 mål och 169 delmål. Som nämndes ovan organiserar DIK drygt 20 000 medlemmar inom områdena kultur och kommunikation. Det stora flertalet av huvudmålen i Agendan är direkt eller indirekt beroende av aktiviteter inom information, kommunikation, lärande, kunskapsutveckling, jämlikhet och jämställdhet. Det är arbetsområden som har en tydlig relation till de olika verksamheter som majoriteten av DIK:s medlemmars verkar inom. Det betyder i korthet att flertalet medlemmar verkar inom sektorer som har direkt påverkan på arbetet med Agenda 2030.

Många av DIK:s medlemmar arbetar inom bibliotek, arkiv, museer och konsthallar, där den dagliga verksamheten till stor del handlar om att fördjupa bilden av och utveckla kunskapen om det som rör såväl den globala världens som det lokala samhällets utmaningar. Ett flertal av agendans delmål handlar både direkt och indirekt om det livslånga lärandet, och DIK:s medlemmar är en väsentlig del i den processen. Det är viktigt att förstå betydelsen av arkiv och historiska artefakter, media- och informationskompetens, förmedlings- och delaktighetskunskap som en del i den process som kallas det livslånga lärandet. DIK:s medlemmar har dessa områden som sin kompetensfär. DIK menar att genom att resursmässigt stärka arkiv, museer och bibliotek så stärker man det livslånga lärandet i samhället, och därmed möjligheten att nå målen i Agenda 2030. Detsamma gäller de av DIK:s medlemmar som arbetar som kommunikatörer inom offentlig sektor, särskilt på kommunal och regional nivå där stor del av arbetet kommer att ske. De kommer att bära ett stort ansvar när det gäller att kommunicera arbetet med Agenda 2030, och det kommunikationsarbetet måste ges resurser.

Kulturområdet är något mycket större än bara den individuella upplevelsen. Idag talar man mycket om desinformation, påverkan och kunskapsförakt och alla de delarna har en direkt negativ, till och med destruktiv påverkan för att kunna nå målen i Agenda 2030. DIK:s medlemmar och de verksamheter de arbetar inom – bibliotek, museer, arkiv och kommunikation – är experter inom områden som utgör direkt motkraft mot detta. Därför menar DIK att kultursektorn måste betraktas som en viktig del i Agenda 2030-arbetet och lyftas fram.

En viktig del i Agenda 2030 handlar om att stärka och utveckla demokratin, och därmed möjliggöra för allt fler att på jämlika villkor delta,

agera och yttra sig i samhället. Museerna och biblioteken är verksamheter som enligt lag ska verka för det demokratiska samhällets utveckling och genom sitt arbete bidra till en ständigt pågående kunskapsutveckling. DIK menar att genom att ta tillvara den kunskap som finns inom kulturområdet kommer man att öka möjligheterna att nå agendans mål, stärka demokratin och åstadkomma ett mer jämlikt samhälle.

Utredningen lämnar en rad förslag för hur man ska arbeta långsiktigt, nå politisk förankring och utveckla stärkt genomförande av Agenda 2030. Samtliga förslagen i utredningen handlar till stor del om vikten av dialog och samverkan, något som DIK instämmer i.

Däremot har DIK invändningen att utredningen är väl allmän i sin skrivning. Med tanke på de stora utmaningar Sverige och hela världen står inför när det gäller hållbar utveckling menar DIK att det hade gagnat förståelsen av vilka förändringar som måste ske om man ibland hade tillåtit sig att vara konkret. Många av DIK:s medlemmar arbetar med Agendans mål just nu i sina olika verksamheter, eller funderar på hur man ska gripa sig an målen. Genom att lyfta fram konkreta exempel i utredningen hade man på ett tydligt sätt kunnat skapa medvetenhet om vad som måste ske och hur det kan göras. De stora globala samhällsutmaningar som målen i Agenda 2030 är ett svar på är inte alltid lätta att förstå hur man ska ta sig an, och exempel kan hjälpa till.

DIK har skapat ett eget forum för dialog och samverkan kring Agenda 2030 för att på ett övergripande plan skapa förståelse för hur DIK kan arbeta med målen. Forumets främsta syfte har varit att ta fram ett förslag på en arbetsmarknadspolitisk satsning som tar sin utgångspunkt i Agenda 2030, men också i sin förlängning stärka DIK:s kunskap om Agenda 2030.

Arbetet kommer att slutredovisas våd årsskiftet 2019/2020.

6.1 En Agenda 2030 – kommitté t.o.m. 2030

Utredningen föreslår att regeringen tillsätter en kommitté med uppdrag att t.o.m. 2030 kontinuerligt ta fram underlag till regeringen i form av omvärldsanalyser, uppföljning, utvärdering och konkreta förslag till åtgärder för att genomförandet av Agenda 2030.

DIK instämmer med utredningen i uppfattningen om behovet av någon form av organisation som består i den samlande kunskapen om vad som händer och sker i arbetet med Agenda 2030. Som utredningen återkommande konstaterar är arbetet med Agenda 2030 komplext, då det handlar om en genomgripande förändring som måste ske från individnivå till samhällsnivå. DIK kan inte se hur det skulle vara möjligt att skapa en samsyn om var i processen samhället befinner sig om en dylik kommitté

inte finns. Utredningen konstaterar att det finns stora problem att skapa samverkan och gemensam målstyrning över olika politikområden inom regeringen. Om det är svårt att åstadkomma övergripande samverkan inom en så pass konkret organisation som regeringen, hur ska det då vara möjligt att göra det inom hela samhället utan en övergripande kunskapsfunktion.

DIK menar dock att en sådan kommitté måste ha ett tydligt uppdrag, och dessutom en sammansättning som baserar sig på det samhällsövergripande arbetet. Sverige har idag en förvaltningskultur som flyttar den huvudsakliga beslutsnivån så nära medborgarna som möjligt. Det kommunala självstyret är viktigt för att skapa förutsättningar för lokala lösningar som utgår från medborgarnas behov. DIK konstaterar dock att den starka myndighets- och förvaltningskultur Sverige har också försvårar vissa gemensamma samhällsövergripande lösningar på grund av att de lokala förutsättningarna varierar. Därför måste uppdraget för kommittén vara tydligt, liksom var gränserna för dess mandat går.

12.1 Arbetsmarknadens parter bidrar i omställningen till en hållbar utveckling

DIK instämmer med utredningens uppfattning att arbetsmarknadens parter är en viktig del i arbetet för att nå målen i Agenda 2030. Utredningen konstaterar att genom lagstiftning och andra avtal och överenskommelser som finns mellan arbetsmarknadens parter så uppfyller Sverige redan idag flera av delmålen i Agenda 2030. Utredningen konstaterar till exempel att arbetsmarknadens parter på ett avgörande sätt bidrar till att skapa en ekonomisk tillväxt och socialt hållbar utveckling.

Särskilt lyfter utredningen fram mål 8, och menar att parternas delaktighet och aktiva engagemang är väsentligt för att nå målet om att skapa en varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt samt en produktiv och full sysselsättning med anständiga arbetsvillkor. DIK instämmer till fullo med utredningen om betydelsen av en väl fungerande arbetsmarknad och vikten av överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter för att åstadkomma den långsiktiga och varaktiga förändring som Agenda 2030 förutsätter. Samtidigt konstaterar DIK med viss oro att det från regeringens sida finns förslag som vill luckra upp arbetsrätten och minska tryggheten genom att försvaga LAS. Detta riskerar att rubba balansen mellan parterna och därmed försvaga den svenska arbetsmarknadsmodellen.

12.2 Rollen som kunskapsförmedlare

Utredningen lyfter också fram den viktiga roll som arbetsmarknadens parter har för att sprida kunskap om Agenda 2030. Majoriteten av svensk

arbetskraft är medlemmar i någon arbetstagarorganisation och därmed är arbetsmarknadens parter viktiga för att informera, sprida kunskap om och utbilda i frågor som rör Agenda 2030 och hållbar utveckling.

Fackförbundet DIK är, förutom sin roll som förhandlingsorganisation, också en utbildningsorganisation. Parallellt med att löpande under året genomföra olika fackliga utbildningar så tillsätter DIK också specifika expertgrupper med syftet att producera kunskapsunderlag i vissa särskilda frågor. En sådan expertgrupp som DIK har tillsatt har just uppgiften att ta fram underlag beträffande hur DIK kan arbeta med Agenda 2030. Expertgruppernas arbete kommer också alla medlemmar till del.

DIK menar att det är viktigt i det fortsatta arbetat med Agenda 2030 att regeringen ser och använder den kompetens som finns hos arbetsmarknadens parter, och att den kompetensen sträcker sig långt bortom det som hör till förhandlingen. DIK menar också att det hade varit bra om utredningen hade varit något mer konkret och utförlig i sin beskrivning av vilken roll arbetsmarknadens parter kan spela, och på ett bättre sätt hade visat på den tämligen omfattande samhällsrelevanta kompetens som finns hos parterna och hur den kan användas.

10.1 Nationellt Agenda 2030-forum

Utredningen föreslår att regeringen bör arrangera ett nationellt Agenda 2030-forum inför att Sverige lämnar en fördjupad nationell rapportering om genomförandet av Agenda 2030 till FN:s högnivåmöte för hållbar utveckling.

DIK instämmer med utredningen om vikten av att samla en bredd av olika sektorer till forum för att på så sätt försäkra sig om att man tar tillvara den kunskap som finns. DIK menar samtidigt att det inte räcker med ett forum om man ska kunna nå målen i Agenda 2030. Därtill är utmaningarna allt för komplexa. Det behövs återkommande forum, och det på olika nivåer i samhället, med olika syftesformuleringar för att kunna åstadkomma kunskap och samsyn om vad som måste göras. DIK menar också att regeringen bör använda den kompetens som finns i civilsamhället och ge uppdrag till olika organisationer utanför myndighetsverige att arrangera vissa forum. Det är ett sätt att ta tillvara den kompetens som finns och skapar förutsättningar för ett inkluderande förhållningssätt.

Anna Troberg
Förbundsordförande, DIK

Mikael Nanfeldt
Utredare, DIK